

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

Havforskningsinstituttet

Deres ref

Vår ref
201100766

Dato
21. desember 2011

Statsbudsjettet 2012 - tildelingsbrev til Havforskningsinstituttet

I dette brevet fastsettes Havforskningsinstituttets utgifts- og inntektsrammer for 2012, budsjettfullmakter, mål og prioriteringer, og krav til Havforskningsinstituttets styring og administrasjon.

Innhold:

1. Stortingets budsjettvedtak	3
2. Styring og økonomisk gjennomføring	4
2.1 Styringssystem	4
2.2 Økonomistyring	4
3. Langsiktige mål og strategier	5
4. Mål og prioriteringer for 2012	6
4.1 Ressursrådgiving	6
4.2 Marint miljø	10
4.3 Havbruk	14
4.4 Teknologeutvikling	18
4.5 Fartøy og annen forskningsinfrastruktur	18
5. Kommunikasjon, samarbeidsrelasjoner og arbeidsdeling	19
5.1 Internasjonalt samarbeid	20
6. Møter, rapportering og budsjettinnspill	21

6.1	<i>Etatsmøter og fagmøter</i>	21
6.2	<i>Rapportering</i>	21
6.3	<i>Budsjettforslag</i>	22
6.4	<i>Oversikt over rapportering og budsjettinnspill</i>	22
7.	Organisering og administrasjon	23
7.1	<i>Styringsdialog og rollefordeling</i>	23
7.2	<i>Viderebruk av offentlige data</i>	23
7.3	<i>Sikkerhet og beredskap</i>	23
7.4	<i>Innkjøp</i>	24
7.5	<i>Språk og kommunikasjon</i>	24
7.6	<i>Staten som arbeidsgiver</i>	24
7.7	<i>Likestilling og diskriminering</i>	25
7.8	<i>Prioritering av økt rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidet med inkluderende arbeidsliv</i>	25
7.9	<i>Økning av antallet lærlinger i statsforvaltningen</i>	25
7.10	<i>Utvikling i geografisk fordeling av statlige arbeidsplasser</i>	25
7.11	<i>Infrastruktur</i>	26
7.12	<i>Brukerundersøkelser</i>	26
8.	Fullmakter og forutsetninger for bevilgningene	26

1. STORTINGETS BUDSJETTVEDTAK

Vi viser til Stortingets budsjettvedtak av 8. desember 2011, jf. Innst. 12 S (2011–2012) fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen og Prop. 1 S (2011–2012) for Fiskeri- og kystdepartementet, og stiller følgende midler til disposisjon for Havforskningsinstituttet i 2012:

Kapittel og post	Beløp i kroner
<u>Kap. 1020 Havforskningsinstituttet</u>	
Post 01 Driftsutgifter	338 700 000
Post 21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	353 971 000
SUM, utgifter over kap. 1020	692 671 000
<u>Kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene</u>	
Post 01 Driftsutgifter	126 446 000
Post 21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	71 781 000
SUM, utgifter over kap. 1021	198 227 000
SUM, utgifter over kap. 1020 og 1021	890 898 000
<u>Kap. 4020 Havforskningsinstituttet</u>	
Post 03 Oppdragsinntekter	353 971 000
<u>Kap. 4021 Drift av forskningsfartøyene</u>	
Post 01 Oppdragsinntekter	71 781 000
SUM, inntekter over kap. 4020 og 4021	425 752 000

Havforskningsinstituttet har i 2012 en samlet utgiftsramme på 890 898 000 kroner og en inntektsramme på 425 752 000 kroner. Det utgjør en økning i utgiftsrammen på 103 848 000 kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2011. 78 892 000 kroner av dette skyldes en parallell justering av de oppdragsfinansierte 21-postene og deres tilhørende inntektsposter.

Bevilgningen over kap. 1020 post 01 øker med 22,4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2011. Posten er økt med 12 mill. kroner til MAREANO-programmet og med 4 mill. kroner til vågehvaltelling. Midlene til hvaltelling ble tidligere bevilget over budsjettet til Norges forskningsråd.

Bevilgningen over kap. 1020 post 21 og motsvarende inntektsbevilgning over kap. 4020 post 03 øker med 64 571 000 kroner i forhold til saldert budsjett for 2011, for å få en mer realistisk budsjettering.

Bevilgningen over kap. 1021 post 21 og motsvarende inntektsbevilgning over kap. 4021 post 01 økt med 14 321 000 av samme årsak.

Det er som tidligere knyttet merinntektsfullmakt til kap. 1020 postene 01 og 21 mot kap. 4020 post 03 og til kap. 1021 postene 01 og 21 mot kap. 4021 post 01, jf. forslag til romertallsvedtak II i Prop. 1 S (2011–2012).

Nytt fra 2012 er at bevilgningene på kap. 1020 post 21 og kap. 1021 post 21 har fått stikkordet "kan overføres". Tidligere fullmakt om å regne med alle ubrukte merinntekter ved beregning av sum som kan overføres på kap. 1020 og 1021 er avviklet.

Fiskeri- og kystdepartementet delegerer med dette disse fullmaktene til Havforskningsinstituttet.

2. STYRING OG ØKONOMISK GJENNOMFØRING

2.1 Styringsystem

Mål- og resultatstyring er det overordnede styringsprinsippet på og mellom alle nivåer i staten. Risikostyring er et ledelsesverktøy som skal bidra til en styring og må forankres hos ledelsen og i etablerte styringsprosesser. Havforskningsinstituttet skal legge risikoanalyser til grunn for planleggingen av sin virksomhet og sine innspill til budsjettprosessen. En overordnet risikoanalyse for virksomhetens områder skal oversendes departementet innen 1. september 2012. Det er viktig at konsekvensen av at risikoen inntreffer beskrives på en god måte. I tillegg må risikoreduserende tiltak i form av omprioriteringer vurderes med utgangspunkt i hele virksomheten. Departementet vil anvende analysen som grunnlag for utforming av styringssignaler for 2013.

Den pågående evalueringen av instituttet vil være ferdigstilt medio februar 2012. I tillegg er store deler av instituttets faglige aktivitet evaluert gjennom Forskningsrådets fagevalueringer i 2011. Oppfølgingen av evalueringene vil være en sentral oppgave i 2012. I den sammenheng vil det også bli behov for å se nærmere på Havforskningsinstituttets vedtekter, målstruktur, og de resultatindikatorer som skal ligge til grunn for instituttets vurdering av måloppnåelse i den årlige rapporteringen til departementet.

Faglig strategisk råd for Havforskningsinstituttet blir oppnevnt tidlig i 2012. Rådet skal bistå instituttets ledelse i det faglige strategiarbeidet. Administrerende direktør er fortsatt ansvarlig overfor departementet for alle deler av instituttets virksomhet.

2.2 Økonomistyring

Virksomheten skal styres innenfor rammen av det samlede utgiftsbudsjettet for 2012. Midlene skal disponeres i tråd med gjeldende regelverk for økonomiforvaltning i staten, herunder Hovedinstruks for økonomiforvaltningen ved Havforskningsinstituttet.

Bevilgningene på 01-postene skal holdes adskilt fra oppdragsvirksomheten (21-postene) ved årsslutt. Instituttet må derfor etablere en praksis hvor eventuelle mellomværende mellom 01-postene og 21-postene korrigeres ved årsslutt. Tidligere opplegg med bruk av interimskonti skal også avsluttes slik at ingen midler står på interimskonti ved årsslutt. Dette vil innebære at eventuelle netto mindreforbruk, inklusive eventuelle

merinntekter, skal søkes overført etter de ordinære reglene for overføring av mindreforbruk fra ett budsjettår til neste budsjettår.

Dersom det i løpet av 2012 oppstår uforutsette hendelser som krever handling fra Havforskningsinstituttets side, må instituttet i første rekke foreta omprioriteringer og eventuelt nødvendige omdisponeringer innenfor egen ramme. Saker med store budsjettmessige konsekvenser må tas opp med Fiskeri- og kystdepartementet innen 1. mars 2012 eller 1. oktober 2012 (vi tar forbehold om justeringer av fristene). Eventuelle søknader må være grundig redegjort for og tas opp i egne brev til departementet.

3. LANGSIKTIGE MÅL OG STRATEGIER

Regjeringen har som mål at fiskeri- og kystpolitikken skal bidra til langsiktig miljømessig forsvarlig verdiskaping for hele samfunnet og samtidig bidra til rettferdig fordeling av ressursene. Havforskningsinstituttet skal bidra til å følge opp regjeringens strategier og langsiktige mål for fiskeri- og kystpolitikken. Under presenteres de av Fiskeri- og kystdepartementets langsiktige mål som er særlig relevante for Havforskningsinstituttets virksomhet.

Norge skal ha en internasjonalt ledende posisjon innen marin forskning og innovasjon.

Norge skal ha en internasjonal rolle som ivaretar våre interesser og ansvar som havnasjon og kyststat på en helhetlig måte.

Norge skal ha bærekraftige marine næringer med høyest mulig samlet verdiskaping, god lønnsomhet og internasjonal konkurransekraft i hele verdikjeden.

Norsk sjømat skal være trygg og kjent for kvalitet. Fangst, produksjon og produkter skal holde en høy standard med hensyn til miljø, folkehelse, fiskehelse og fiskevelferd.

Havforskningsinstituttet skal rette spesiell oppmerksomhet mot forvaltningsrettede problemstillinger. Oppfølging av kravene i havressursloven og regjeringas strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring skal være langsiktige faglige hovedprioriteter ved instituttet.

Det er et mål at Havforskningsinstituttets forskning og forvaltningsråd holder beste internasjonale standard for vitenskapelig kvalitet. Instituttet må prioritere langsiktig forskning og metodeutvikling innenfor sine kjerneområder, og identifisere langsiktige forskningsoppgaver for instituttet, med tanke på å dekke framtidige kunnskapsbehov.

4. MÅL OG PRIORITERINGER FOR 2012

Følgende mål er sentrale for instituttets arbeid, jf. Prop.1 S (2011–2012):

1. Vitenskapelig rådgiving for bærekraftig høsting av marine levende ressurser i tråd med havressursloven.
2. Forske på, overvåke og dokumentere miljøtilstanden i fjordsystemene, på kysten og i havområdene, og gi råd om konsekvenser av eventuelle endringer i miljøtilstanden.
3. Skaffe kunnskap og gi forvaltningsråd for å sikre at havbruksproduksjonen skjer på en miljømessig bærekraftig måte.
4. Utvikle teknologi som grunnlag for fiske og fangst.

Instituttet skal bidra til høyere utdanning og forskerrekruttering innen sine fagområder og sørge for god og tilpasset forskningsformidling til forvaltning, næringsliv og allmennhet.

Videre skal instituttet sørge for kostnadseffektiv og rasjonell drift og vedlikehold av funksjonelle forskningsfartøyer, stasjoner, laboratorier og annen infrastruktur.

I det følgende presenteres departementets prioriteringer innenfor de fire hovedområdene ressursrådgiving, marint miljø, havbruk og teknologiutvikling, samt for fartøy og annen forskningsinfrastruktur. Havforskningsinstituttet skal ha nær dialog med departementet, Fiskeridirektoratet, NIFES og Mattilsynet om prioritering av konkrete overvåkings- og forskningsoppgaver.

Departementet tar forbehold om at Havforskningsinstituttet kan bli pålagt ytterligere oppgaver innenfor gjeldende budsjettammer. Den formelle styringsdialogen i form av bestillinger skal foregå på ledernivå og utarbeides skriftlig, for å sikre etterprøvbarhet og kontroll.

Fiskeri- og kystdepartementet skal utarbeide en ny stortingsmelding, og en tar sikte på å fremme meldingen for Stortinget høsten 2012. Hovedmålet med meldinga vil være å utvikle en framtidsrettet politikk som kan bidra til å videreutvikle sjømatnæringas rolle som verdiskaper langs kysten. Om nødvendig må Havforskningsinstituttet ha ressurser til å bidra inn mot stortingsmeldingsarbeidet.

4.1 Ressursrådgiving

Basert på overvåking og lange tidsserier over tilstanden i de marine økosystemene skal Havforskningsinstituttet gi vitenskapelige råd for bærekraftig høsting av de marine, levende ressursene i tråd med havressursloven. Havforskningsinstituttet må innrette sin forskning, overvåking og rådgiving systematisk mot de viktige marine økosystemene i Barentshavet, Norskehavet, Nordsjøen/Skagerrak og kystsonen. Forvaltningsrådene bør utvikles gjennom samarbeid i internasjonale og nasjonale fora.

Modeller for bestandsberegning skal vedlikeholdes og videreutvikles for å ivareta ny kunnskap om blant annet rekrutteringsmekanismer, konsekvenser av endringer i klima og miljø, grunnlaget for biologisk produksjon og de økologiske sammenhengene. Både én- og flerbestandsrådgiving krever utvikling og forbedring av metodene for mengdemåling og bestandsberegning.

Rådgivinga skal være basert på forvaltningsstrategier, økosystemenes tilstand, føre-var-prinsippet, høyt langtidsutbytte, risikovurderinger og å opprettholde biologisk mangfold.

Prioriteringer:

- Videreføre ressursrådgivinga.
- Øke kunnskapen om økosystemenes struktur og funksjon.
- Forbedre og videreutvikle mengdemålingsmetodikk og metoder for bestandsberegninger og kvoterådgiving.
- Videreutvikle økosystembasert rådgiving på fiskebestandene gjennom ICES.

Forsknings- og overvåkingsaktiviteten på de sentrale fiskebestandene tilpasses behovene knyttet til rådgiving for bærekraftig høsting av den enkelte bestand. Det forventes at kunnskapsgrunnlaget opprettholdes på de kommersielt viktigste bestandene. Bestandssituasjonen avhenger av rekruttering til bestanden, tilvekst, naturlig dødelighet og fiske. Det er viktig at instituttet viderefører studier av endringer i disse mekanismene.

Havforskningsinstituttet skal fortsatt prioritere kartlegging og forskning på kysttorskbestandene nord for 62° N, i tråd med gjenoppbyggingsplanen som ble fastsatt i 2010.

Arbeidet med å utvikle og implementere de nye forvaltningsprinsippene som følger av havressursloven vil fortsatt være en viktig oppgave. Havforskningsinstituttet skal bidra i arbeidet med å videreutvikle og operasjonalisere forvaltningsverktøyet for en økosystembasert forvaltning, herunder i arbeidet knyttet til bestandstabellen og fiskeritabellen.

Instituttet skal utvikle kunnskap om påvirkning på korallrev og andre bunnhabitater som følge av fiskeri og havbruk, og delta i arbeidet med å vurdere oppfølging og nye tiltak som følge av ny kunnskap om forekomster.

Havforskningsinstituttet skal øke kunnskapen om lite utnyttede eller uutnyttede organismer i næringskjeden for ev. bruk som førkilder innen havbruk, og utrede økologiske konsekvenser av høsting på disse organismene. Instituttet bør samarbeide med universitetene og NIFES for å øke kunnskapsgrunnlaget om disse organismene.

Det er viktig at Havforskningsinstituttet deltar i underkomiteene til CCAMLRs vitenskapskomité og fortsetter å bygge opp sin kompetanse på krillbiologi og krillforvaltning i CCAMLR-området.

Havforskningsinstituttet har de siste årene gitt økonomisk støtte til det internasjonale forskningsprogrammet på makrellstørje, kalt Grand Bluefin Year Program (GBYP) innenfor ICCAT. Fiskeri- og kystdepartementet ber Havforskningsinstituttet å videreføre støtten til GBYP på samme nivå i 2012.

4.1.1 Skalldyr

Kongekrabbens spredning og utbredelse må kartlegges og overvåkes, og effekten av spredningsbegrensende tiltak skal evalueres årlig. Havforskningsinstituttet må derfor i 2012 etablere et system for bestandskartlegging og overvåking som kan gi oppdatert informasjon om dette. Det må foretas systematisk datainnsamling fra den frie fangsten utenfor kvoteregulert område, og instituttet må også gjennomføre egne undersøkelser for kartlegging av spredningen i områdene vest for 26°Ø. Det må gjennomføres merkeforsøk for å kartlegge hvordan bestanden spres ved egen vandring, og det må søkes samarbeid med russisk forskningsmiljø for kartlegging av vandringsmønster over den norsk-russiske grensen.

Havforskningsinstituttet skal videreføre det flerårige programmet for forskning på og overvåking av kongekrabbens økologiske effekter.

Havforskningsinstituttet skal også overvåke utviklingen i bestanden av amerikansk hummer og bestanden av snøkrabbe.

Havforskningsinstituttet skal videreføre forskningen på hummer, herunder arbeidet knyttet til beregning av bestandsutvikling og total fangst. Havforskningsinstituttet skal også vurdere effektene av spesielle forvaltningstiltak, slik som hummerreservater og utsetting av yngel.

4.1.2 Sjøpattedyr

Arbeid med sjøpattedyrenes fordeling i økosystemene og trofiske interaksjoner, inkludert beiting på kommersielle ressurser, skal fortsette. Arbeidet med bestandsestimeringer og kartlegging av bestandsstruktur, reproduksjonsbiologi og habitatbruk for hval, med hovedvekt på vågehval, skal videreføres på dagens nivå.

Hvaltelling skal gjennomføres etter de retningslinjene som er gitt av Hvalfangst-kommisjonens Vitenskapskomité, og ha et omfang som kan gi et tilstrekkelig grunnlag for å beregne størrelsen av vågehvalbestanden i Nordøst-Atlanteren for perioden 2008-2013, og slik at estimatene kan bli godkjent til bruk i RMP. Dette innebærer at tellingene minst må være av samme omfang og dekningsgrad som i de to foregående

telleperiodene (1996-2001, 2002-2007). Fra og med 2012 finansieres hvaltellingen innenfor Havforskningsinstituttets ordinære driftsbudsjett, etter at tidligere øremerkede midler fra Norges Forskningsråd er flyttet til Havforskningsinstituttets kap. 1020 post 01.

Havforskningsinstituttet har ansvaret for driften av DNA-registeret for vågehval. Det skal fortsatt tas prøver av hval og analyser gjennomføres slik at DNA-registeret kan holdes oppdatert.

Bestandsestimaterne for sel som beskattes skal oppdateres med jevne (ca. 5 års) mellomrom og reflektere realistiske nivåer. Utvikling og forbedring av metodikk og modellerverktøy må derfor prioriteres, likeledes regelmessig innhenting av nødvendige data til bruk i bestandsestimater og beregning av fangstpotensial. Arbeidet med å avklare kystselens mulige geografiske bestandsoppdelinger med genetiske metoder må fortsette.

4.1.3 Oppdrag innenfor ressursrådgivning i 2012

1. Havforskningsinstituttet skal bidra i arbeidet med den årlige meldingen til Stortinget om fiskeriavtaler med andre land.
2. Havforskningsinstituttet skal i 2012 følge opp de prioriterte bestandene i tråd med tabell 6.12 i Prop. 1 S (2011-2012) (vedlagt).
3. For å sikre en god oppfølging av forvaltningsprinsippet i havressursloven må Havforskningsinstituttet i samarbeid med Fiskeridirektoratet videreutvikle systemer for innsamling av fangstdata og biologiske data som bidrar til overvåking av marine bestander som høstes kommersielt, men hvor ressursforskningen er begrenset. Kunnskapen om bestandsutvikling må for flere fiskerier forbedres. Utvidet bruk av rapportering fra ordinære fiskefartøy skal vurderes nærmere. Det må legges opp til systemer og rapporteringskrav som er formålstjenlige, brukervennlige og praktiske, også for små fartøy, og som bidrar til data av god kvalitet.
4. Havforskningsinstituttet skal innen utgangen av 2012 levere en vurdering av det biologiske og bestandsmessige grunnlaget for dagens inndeling mellom kysttorsk og nordøstarktisk torsk, samt identifisere mulige konsekvenser av å forvalte disse som en bestand.
5. I lys av situasjonen i 2011 vil departementet presisere at det må legges opp til et makrelltokt i Norskehavet i 2012.
6. Havforskningsinstituttet må i samarbeid med Fiskeridirektoratet følge opp forvaltningsmodellen for tobis i norsk økonomisk sone.

7. Havforskningsinstituttet skal i 2012 levere en vurdering av hvilken effekt og påvirkning bunntrål og andre redskaper som berører bunnen har på ulike substrater og bunnhabitater.
8. Havforskningsinstituttet skal videreutvikle metodikk for beregning av bestandsutvikling og total årlig fangst av hummer (inkludert fritidsfangst som ikke omsettes) i ulike områder, og bistå Fiskeridirektoratet i arbeidet med rapporteringsordninger i 2012.
9. Havforskningsinstituttet skal i 2012 følge opp arbeidet med den nasjonale forvaltningsplanen for hai.
10. Havforskningsinstituttet skal delta i arbeidet med prosjektet "Aktiv forvaltning av marine verdier i kystsonen".

4.2 Marint miljø

Havforskningsinstituttet skal forske på, overvåke og dokumentere miljøtilstanden og den naturlige biologiske produksjonen i fjordsystemene, på kysten og i havområdene, og gi råd om konsekvenser av eventuelle endringer i miljøtilstanden.

Det marine miljøet påvirkes av ei rekke typer ytre påvirkninger, som fremmedstoffer, akutte utslipp, deponeringer, fiskeripåvirkning og introduserte arter. Instituttet må kunne vurdere konsekvenser for det marine miljø av olje- og gassutvinning, alternative energikilder, deponering fra gruvedrift og håndtering av miljøfarlige vrak og installasjoner med mer. Det er videre behov for økt kunnskap om hvordan klimaendringer kan endre marine økosystemer.

I kystsona møtes kryssende interesser med behov for areal til fangst, fiske, havbruk, industri, og rekreasjon. Havforskningsinstituttet skal bidra til arbeidet med å utvikle en helhetlig, økosystembasert kystsoneforvaltning.

Prioriteringer:

- Øke kunnskapen om hvordan økosystemene endres som følge av klimavariasjoner/havforsuring og andre ytre påvirkninger.
- Bidra i arbeidet med overvåking og forvaltningsplaner etter vannforskriften (vanndirektivet), forvaltningsplaner for norske havområder og i arbeidet med marin verneplan.
- Videreføre arbeidet under MAREANO-programmet for kunnskap om havbunnen og økosystemene.
- Øke kunnskapen om konsekvenser av petroleumsaktivitet og annen forurensning, med særlig vekt på organismer i gyte- og larvedriftsområder, og

utvikle gode overvåkingsrutiner ved oljeforurensning i forbindelse med skipsforlis.

- Kunnskap og rådgiving om forurensning og påvirkning på det marine miljø, herunder hvordan deponering av gruveavfall i fjorder kan påvirke fjordøkosystemene og områdene utenfor.
- Havforskningsinstituttet skal også videreføre satsningen for å styrke den helhetlige kunnskapen om kyst- og fjordøkologi.

4.2.1 Klima og havforsuring

Havforskningsinstituttet skal videreføre overvåkning av og forskning på klimaeffekter og klimaeffektens virkninger medregnet forsuring av havet, om fiskebestander, økosystemer og havbruk. Klimaendringene i Arktis setter fokus på betydningen av utviklingen i fysiske, kjemiske og biologiske forhold. Instituttet skal delta aktivt i det internasjonale arbeidet om utviklingen i dette området.

Det er viktig å frambringe kunnskap om hva endringer i havets temperatur, pH og innhold av CO₂ kan bety for de levende marine ressursene og for forvaltningen av disse. Havforskningsinstituttets lange overvåkingsserier av de biologiske, fysiske og kjemiske forholdene i våre kyst- og havområder er helt vesentlig for å fange opp og dokumentere endringer.

4.2.2 Forvaltningsplaner for norske havområder

Havforskningsinstituttet må bidra i arbeidet med forvaltningsplanen for Nordsjøen-Skagerrak, og sikre oppfølging av forvaltningsplanene for Norskehavet og Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

Det er viktig at Havforskningsinstituttet deltar aktivt og samordnet i forvaltningsplanprosessene og i oppfølgingen av vedtatte planer. Som leder av Overvåkingsgruppen har Havforskningsinstituttet en viktig koordinerende rolle i overvåkingen av havområdene. Det forutsettes derfor at planleggingen av instituttets toktaktivitet sees i sammenheng med behovet for å oppfylle forvaltningsplanenes krav til overvåking.

4.2.3 MAREANO

MAREANO-programmet har som mål å bedre kunnskapsgrunnlaget for økosystembasert forvaltning av norske kyst- og havområder og å fremme kunnskapsbasert, bærekraftig utnyttelse av ressursene. MAREANO får over statsbudsjettet for 2012 en bevilgning på totalt 88 mill. kroner, fordelt med henholdsvis 35,5 mill. kroner over Havforskningsinstituttet, 26,5 mill. kroner over NGU og 26,5 mill. kroner over Statens Kartverk Sjø sine budsjett. Midlene er øremerket MAREANO.

Programgruppen som ledes av Fiskeridirektoratet skal med bakgrunn i bidrag fra den utøvende gruppen som ledes av Havforskningsinstituttet levere forslag til aktivitetsplan

for de tre kommende år innen utgangen av november hvert år. Det første året må planlegges i detalj slik som tidligere. Det andre og tredje året kan være mindre detaljert. I planleggingen skal det tas utgangspunkt i at budsjettnivå for kommende år videreføres. Forslaget skal også beskrive eventuell egeninnsats. Aktivitetsplanen skal være godkjent av styringsgruppen før den iverksettes. Aktivitetsplanen skiller klart mellom kartlegging som gjøres for midler som inngår i den ordinære kartleggingen, og ekstraordinære midler som er satt av til kartlegging av tidligere omstridte områder.

Midlene over statsbudsjettet til MAREANO skal utnyttes slik at det gagnar programmet som helhet best mulig. Det betyr at behovet for aktivitet i henhold til godkjent aktivitetsplan skal styre fordelingen av midlene etatene i mellom. Programmet skal søke samarbeid med aktuelle etater og prosjekter utenom hovedsamarbeidspartene.

Data som allerede finnes i mareano-web bør tilgjengeliggjøres til felles nytte for partene. Nye data må dokumenteres og beskrives i den sentrale datakatalogen. Mareanos engelske nettsted må bedres i 2012.

4.2.4 Olje og miljø

I forbindelse med utbygging og utlysning av områder for petroleumsvirksomhet har fiskeriforvaltningen behov for å kunne dokumentere med stor nøyaktighet viktigheten av enkeltområder. Dette krever kartfesting av detaljerte opplysninger om gyteområder, gytevandring og andre spesielt sårbare områder. Det er også viktig at Havforskningsinstituttet utvikler kompetanse om og bruk av modeller der oljedrift og sammenfall med sårbare ressurser synliggjøres slik at skadepotensialet ved et oljesøl kan beregnes.

I forbindelse med eventuelle uhellsutslipp av olje eller kjemikalier er det viktig å gjennomføre undersøkelser i etterkant av utslippet. Kystverket har ansvaret for den statlige beredskapen. Departementet forutsetter at Havforskningsinstituttet bistår Kystverket med faglig råd. Undersøkelser av eventuelle biologiske langtidsvirkninger ved utslipp av produsert vann fra petroleumsvirksomheten skal fortsatt gis høy prioritet.

Det er viktig at instituttet prioriterer rådgivningen knyttet til petroleumsvirksomheten, der kunnskapsinnhenting om havområdene utenfor Lofoten – Vesterålen vil være en sentral oppgave.

4.2.5 Forurensningsundersøkelser

Undersøkelser av nivåer, transport og effekter av miljøgifter og radioaktive stoffer på de marine ressursene skal videreføres. Det er stor oppmerksomhet knyttet til trygg sjømat. Miljøforholdene der fangst og produksjon foregår er viktig informasjon.

Overvåkingsaktivitet og forskning på miljøgifter i det marine miljøet og i sjømat må ses i sammenheng for å utnytte ressursene maksimalt. Prøvetaking og analyser skal koordineres mellom NIFES og Havforskningsinstituttet slik at synergieffekter kan oppnås.

Det er spesielt viktig at instituttets totale overvåkingsinnsats synliggjøres i eventuelle felles rapporter i tillegg til at den må komme klart til syne blant annet i de årlige statusrapportene instituttet gir ut.

En rekke forhold og aktiviteter kan påvirke marine økosystemer, og instituttet bør være en viktig bidragsyter i spørsmål knyttet til ulike aktiviteter som kan påvirke disse, for eksempel mudring og dumping, offshore vindmøller, petroleumsvirksomhet. Bergverksindustriens forslag om bruk av fjorder som deponiområder for store mengder avfall må gis spesiell oppmerksomhet.

4.2.6 Kystsonen

Havforskningsinstituttet skal være en sentral bidragsyter når det gjelder kunnskap om den gjensidige påvirkningen mellom oppdrett, fiskeri og annen aktivitet i kystsonen.

Havforskningsinstituttet skal prioritere å forbedre økologisk kunnskap om og modeller for kystsona, inklusiv virkninger av endrede tilførsler av ferskvann, næringsstoffer og forurensning. I dette inngår overvåking av overgjødning knyttet til lokale utslipp og langtransporterte næringsalter.

I januar 2011 opprettet departementet i samråd med Miljøverndepartementet en ekspertgruppe med oppgave å vurdere eutrofieringssituasjonen langs kysten med særlig vekt på Hardangerfjorden og Boknafjorden. Ekspertgruppen presenterte sin rapport for fiskeri- og kystministeren 2. desember i år. En viktig påpeking i rapporten er behovet for overvåking av næringsalter og oksygen i fjordene. Departementet ber derfor instituttet se på tidligere tidsserier for slik overvåking og vurdere hvorledes dette skal følges opp for å sikre god dokumentasjon spesielt med hensyn på tilførsler fra havbruksvirksomheten.

Forskrift om rammer for vannforvaltning (vannforskriften) som ble iverksatt i 2006 setter miljømål for alt kystvann innenfor en nautisk mil utenfor grunnlinjene. De nærmeste årene vil det kreves en betydelig innsats fra mange kunnskapsmiljøer for å fastsette blant annet metoder, indikatorer og parameterverdier som holder naturfaglige mål. Det er svært viktig at Havforskningsinstituttet med sin kunnskap, data og kompetanse er en tung aktør i dette arbeidet. Derfor forventes det at Havforskningsinstituttet er en aktiv deltaker i direktoratsgruppa og deltar i arbeid med metoder, indikatorer, karakterisering, overvåkingsprogram med mer. Det er for øvrig viktig at Havforskningsinstituttet og NIFES har et løpende samarbeid i arbeidet med utformingen av overvåkingsprogram. I dette arbeidet er det viktig at eksisterende

overvåking blir utnyttet så langt det er hensiktsmessig. Videre forventes det at Havforskningsinstituttet har en nær dialog med departementet om arbeid som pågår i direktoratsgruppa.

Fiskeri- og kystdepartementet ber instituttet om å videreføre arbeidet med å dokumentere effekten av de former for områdevern som hittil er benyttet i fiskeriforvaltningen og videreføre arbeidet med en utvidet vitenskapelig tilnærming til problemstillingen. Både effektene for avkastningen av marine ressurser og bevarings- og biomangfoldaspekter skal vurderes.

Det forutsettes at Havforskningsinstituttet deltar aktivt i arbeidet med den marine naturtypekartleggingen i kommunenes kystsoner som ble igangsatt under Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold.

Havforskningsinstituttet må påregne å bidra i det videre arbeidet med etablering av "Marin verneplan". Havforskningsinstituttet må også være forberedt på å bli trukket med i arbeidet med andre areal og verneplanprosesser.

Havforskningsinstituttet skal gi råd ved store oppblomstringer av giftige eller skadelige alger samt ved manetinvasjoner.

Havforskningsinstituttet skal lede arbeidet med videre kunnskapsoppbygging og tilrettelegging for utvikling av en nasjonal strøm katalog.

4.2.7 Andre forhold

Havforskningsinstituttet må også delta i arbeidet med utvikling av strategi og regelverk for ulike typer bioproduksjon og etablering av fornybar energiproduksjon, f. eks. vindmøller i sjøen, samt i konsesjonsbehandlingen for etablering av slike anlegg. Dette omfatter også oppfølging av arbeidet som er gjort med en grovsortering av mulige områder i sjø for vindkraftutbygging i de pågående strategiske konsekvensutredningene som skal være ferdig i 2012.

4.3 Havbruk

Havforskningsinstituttet skal øke kunnskapen om risiko for negative virkninger fra havbruk på økosystemene. Instituttet skal utvikle kunnskap og gi forvaltningsråd for å sikre en bærekraftig forvaltning av havbruksnæringa og prioritere interaksjonen mellom oppdrettsfisk og villfisk med særlig oppmerksomhet rettet mot virkninger av rømming og lakselus på villfisk. Dette arbeidet vil være et viktig grunnlag for å fastsette politisk forankrede grenseverdier for akseptable miljøpåvirkninger fra havbruk. Havforskningsinstituttet skal videre øke kunnskapsgrunnlaget for optimal lokalisering og drift av oppdrettsanlegg. Regjeringas strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring gir føringer for Havforskningsinstituttet sine prioriteringer i 2012

Prioriteringer:

- Øke kunnskapen om miljøeffekter av havbruksvirksomhet og utvikle indikatorer for miljøpåvirkning¹ med særlig vekt på genetikk/rømming, lakselus og utslipp av næringssalter og organisk materiale.
- Sikre nødvendig overvåking av kystsona, for å kartlegge miljøeffekten av havbruk, herunder bidra til overvåkinga av nasjonale laksefjorder og –vassdrag.

Havforskningsinstituttets forskningsaktivitet innen havbruk skal rettes mot kunnskapsstøtte til Fiskeri- og kystdepartementet, Fiskeridirektoratet og Mattilsynet. Akvakulturforum er en viktig arena for dialog om prioritering av konkrete forskningsoppgaver. Departementet legger opp til to møter årlig i dette forumet, der Havforskningsinstituttet ivaretar sekretariatsfunksjonene.

Det er viktig at havbruksforvaltningen har en risikobasert tilnærming til sitt forvaltnings- og tilsynsarbeid. Fiskeri- og kystdepartementet vil ha en separat prosess med Havforskningsinstituttet, sammen med Fiskeridirektoratet og Mattilsynet om innretningen av dette arbeidet. I tillegg skal Havforskningsinstituttet på bestilling fra departementet, Fiskeridirektoratet eller Mattilsynet levere konkrete risikovurderinger innenfor sitt ansvarsområde.

Havforskningsinstituttet skal innenfor bevilgningen fra Fiskeri- og kystdepartementet gi tildelingsmyndigheten for akvakulturtillatelse kunnskapsstøtte ved behandling av søknader om tillatelse til havbruk. Hvordan slik kunnskapsstøtte skal gis til fylkeskommunene, vil måtte avklares i en nærmere dialog mellom departementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og representanter for fylkeskommunene.

4.3.1 Bæreevne – miljøvirkninger, økologiske effekter og lokalisering

Havforskningsinstituttet må prioritere å øke kunnskapsgrunnlaget om bæreevne og miljøpåvirkninger av havbruk på fjord- og kystøkologi, og utvikle gode indikatorer for å måle slike virkninger. Det skal særlig legges vekt på effekter av interaksjonen mellom oppdrettsfisk og villfisk med fokus på rømming og lakselus, sykdom, lokalisering av havbruksanlegg og virkninger av utslipp.

Havforskningsinstituttet skal legge vekt på å framskaffe kunnskap om økologiske virkninger av havbruk, herunder havbeite og tidlig fase av utvikling av nye arter i oppdrett. Havforskningsinstituttet skal legge vekt på å framskaffe kunnskap om økologiske virkninger av havbruk, herunder havbeite og tidlig fase av utvikling av nye arter i oppdrett. Havforskningsinstituttet skal prioritere forskning som gir økt kunnskap

¹ Det vises til brev fra FKD av 16.12.11 for nærmere konkretisering av Havforskningsinstituttets oppdrag om utvikling av indikatorer for miljøpåvirkning.

om mulige effekter av matfiskoppdrett av laks i og i nærheten av gytefelt for torsk, og gi forvaltningen råd om lokalisering av anlegg som ligger i slike områder.

Utvikling av gode lokaliseringkriterier som sikrer miljøvennlig utnyttelse av kysten skal prioriteres. Instituttet skal prioritere forskning på miljøpåvirkning fra akvakultur på blandingsbunn og hardbunn, og i forhold til sårbare habitater. Forskning på bunnpåvirkning fra arealmessig og produksjonsmessig store dynamiske lokaliteter skal også prioriteres. Havforskningsinstituttet skal ha oppdatert kunnskap om tilgjengelig instrumentering og modeller for overvåking av biomasse og miljøbelastning fra oppdrettslokaliteter. Havforskningsinstituttet skal gi råd til Fiskeridirektoratet om hva som kjennetegner hhv gode og uegnede lokaliteter for oppdrett av ulike organismer og kartlegge miljøforhold som er skadelig og bør unngås som oppdrettsmiljø.

Det videre arbeidet med ulike delprosjekter i MOLO må tilpasses akvakulturforvaltningen etter forvaltningsreformen, der nytteverdien skal tas ut underveis. Havforskningsinstituttet vil ha oppgaver knyttet til metoder for miljøovervåking av oppdrettsanlegg også innenfor større områder enn den enkelte lokalitet.

Når det gjelder havbeiterelaterte problemstillinger skal Havforskningsinstituttet sikre kompetansen på hummer og stort kamskjell, og spesielt om de miljø- og arealmessige konsekvenser av etablering og drift. Havforskningsinstituttet skal gi fylkeskommunene kunnskapsstøtte ved behandling av søknader om tillatelse til havbeite.

4.3.2 Rømt fisk – genetiske og økologiske interaksjoner

Havforskningsinstituttet skal øke kunnskapsgrunnlaget om virkninger av rømt laks, regnbueørret og torsk på økosystemene, herunder kartlegging av endringer i gensammensetning på villfisk og kunnskap om DNA- profiler.

Grunnleggende kunnskap om ulike bestanders robusthet, med hovedvekt på laks og torsk, er sentralt for å kunne estimere graden av interaksjoner mellom villfisk og oppdrettsfisk.

For å etablere målrettede tiltak for å redusere eller eliminere skader forårsaket av rømt oppdrettsfisk (laks og torsk), er det viktig å ha kunnskap om atferd, vandringsmønster og overlevelse hos rømt fisk. Havforskningsinstituttet skal evaluere virkningene av avbøtende tiltak mot rømming.

Havforskningsinstituttet skal ha tilstrekkelig beredskap for å bistå Fiskeridirektoratet i å oppklare rømminger. Omfanget av beredskapen må avklares mellom Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet. Havforskningsinstituttet skal bistå Fiskeridirektoratet i overvåkingen av genprofiler ved rømming og gjenfangst av rømt oppdrettsfisk. Data skal vedlikeholdes, systematiseres og gjøres tilgjengelige på en slik

måte at de representerer et verktøy for direktoratet i arbeidet med å overvåke og forklare rømmingssituasjonen.

Arbeidet med å utforske hvorvidt oppdrett av steril fisk i framtida vil kunne utvikles som metode for å minimere genetisk påvirkning fra rømt oppdrettsfisk, laksefisk og torsk, skal videreføres. I dette arbeidet skal inngå utredning om bruk av steril fisk og tilrådning for produksjon av triploid laks

I forbindelse med nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder er det nødvendig med et grundig arbeid for å dokumentere effekten av tiltakene, jf. etableringen av det nasjonale overvåkings- og evalueringsprogrammet. Instituttet skal prioritere planene for programmet, i overvåking og evaluering av rømt oppdrettslaks og regnbueørret og i kunnskapsoppbygging om i hvilken grad villaks påvirkes av genflyt fra rømt oppdrettslaks.

4.3.3 Fiskevelferd og fiskevelferdsindikatorer

Havforskningsinstituttet er ansvarlig leverandør av forskningsbasert kunnskapsstøtte innen fiskevelferd til Mattilsynet. Havforskningsinstituttet skal utvikle operative velferdsindikatorer etter prioriteringer fra Mattilsynet.

4.3.4 Sykdom og smittespredning

Havforskningsinstituttets kompetanse på sykdom og smittespredning i viltlevende bestander er viktig for å få en bedre forståelse for sykdomsinteraksjon mellom viltlevende bestander og oppdrett. Havforskningsinstituttet skal videreføre sin forskning på skjellsykdommer.

Lakselus har vært et økende problem de senere år og skal nå gis økt prioritet som viktig forskningsområde både når det gjelder sjøørret og villaks. Bestandeffekter av lakselus på villfisk og overvåking av nasjonale laksefjorder skal gis særlig oppmerksomhet. I dette inngår metodeutvikling og – validering for overvåking og telling av lakselus på viltlevende laksefisk.

Lakselus er et viktig forskningsområde både når det gjelder sjøørret og villaks. Det er nødvendig med en økt overvåking av lakselus på villfisk langs kysten. Overvåking av nasjonale laksefjorder skal gis særlig oppmerksomhet. Overvåkningen av lakselus på villfisk må i tillegg til å gi et bilde på generell forekomst av lakselus langs kysten, innrettes slik at forvaltningens tiltak kan evalueres. Dette må gjøres i samarbeid med Mattilsynet.

4.4 Teknologeutvikling

Havforskningsinstituttet skal utvikle fangsteknologi som samtidig gir godt økonomisk utbytte, forbedret beskatningsmønster og minimerer negative virkninger på økosystemet.

Prioriteringer:

- Utvikle fiskemetoder som er skånsomme, energieffektive og minimerer bifangst og utkast, herunder slipping.
- Forbedret seleksjon i fiskerredskaper, herunder reduksjon av slipping.
- Utvikle fangst- og håndteringsrutiner for levendelagring av villfisk, som går minst mulig utover fiskens velferd.

4.5 Fartøy og annen forskningsinfrastruktur

Forskningsfartøyene skal være plattform for forskning og overvåking av hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og sammenhengen mellom disse og studier av geologiske og biologiske forhold på havbunnen. Virksomheten skal være med på å legge grunnlaget for en langsiktig ressursforvaltning og en bærekraftig næringsutvikling.

Delmål for driften av forskningsfartøyene:

1. Kapasiteten og utstyret på forskningsfartøyene skal utnyttes optimalt og driften skal være best mulig koordinert og kostnadseffektiv.
2. Fartøyene og vitenskapelig instrumentering skal vedlikeholdes og oppgraderes som nødvendig for å tilfredsstille myndighetskrav til sikkerhet for personell og materiell og beskyttelse av det ytre miljø.

Samarbeidet med andre institusjoner om nasjonal toktkomité og felles instrumentpool videreføres. Det er et mål å inngå ytterligere samdriftsavtaler for fartøyer og/eller vitenskapelige instrumenter med andre statlige forskningsinstitusjoner der dette er naturlig.

Instituttet skal også sørge for kostnadseffektiv og planmessig drift og vedlikehold av forskningsstasjoner, laboratorier og annen infrastruktur. Godt samarbeid med andre institusjoner om drift og bruk av forskningsstasjoner skal vektlegges.

Instituttet må legge vekt på innsamling av data, kartlegging og videreutvikling av tidsserier som kan beskrive langsiktig utvikling og endringer i marine økosystem.

Forskningsdata skal gjøres tilgjengelig for andre forskningsmiljøer.

Viktige oppgaver i 2012:

1. Arbeidet med et system for å utveksle forskningsdata om havet gjennom oppgradering av Norsk marint datasenter i samarbeid med 17 norske

forskningsinstitusjoner, jf. tildelingen av midler til forskningsinfrastruktur fra Norges forskningsråd.

2. Havforskningsinstituttet må gjennom sin deltakelse i styringsgruppen og ressursgruppen for BarentsWatch, bidra aktivt til arbeidet med etablering av et helhetlig overvåkings- og informasjonssystem for hav- og kystområdene.

5. KOMMUNIKASJON, SAMARBEIDSRELASJONER OG ARBEIDSDELING

Det er viktig at bredden i instituttets forskerkompetanse blir mer kjent slik at instituttets rolle i hav-, kyst-, havbruks- og klimasammenheng blir tydeligere i det offentlige rom, og slik at resultatene og kompetansen kommer allmennheten og relevante myndigheter til gode. Samtidig er det viktig at instituttet utad oppleves som konsistent på tvers av bredden. Instituttet må også i 2012 legge betydelig vekt på formidling av instituttets forsknings- og overvåkingsresultater til offentligheten. Effektiv innsamling, systematisering og tilrettelegging av slike data fra hele organisasjonen skal bidra til å vise instituttets aktivitet og sikre god gjenbruk både internt og eksternt.

Det er viktig at Havforskningsinstituttet utnytter den samlede norske kompetansen innen marin forskning i sin forvaltningsrådgivning. Havforskningsinstituttets aktivitet fordrer godt samarbeid med andre forvaltningsrettede forskningsinstitutter. Havforskningsinstituttet forutsettes også å videreutvikle samarbeidet med universitets- og høyskolesektoren med sikte på sikre grunnleggende kunnskapsoppbygging på områder av betydning for framtidig forvaltning. Havforskningsinstituttet skal videreføre samarbeidet med Artsdatabanken.

Det forventes at Havforskningsinstituttet blir en aktiv samarbeidspartner i FRAM-senteret i Tromsø. Spesielt gjelder dette de to flaggskipene ”havforsuring” og ”effekter av klimaendringer på fjord- og kystøkologi i Nord”, som instituttet leder. Deler av rammen skal benyttes til relevante samarbeidsprosjekter, og det vises konkret til styrking av bevilgningen på dette området i 2010, som videreføres også i 2012. Omfang av aktiviteten i senteret må synliggjøres i årsrapporten.

Havforskningsinstituttet forutsettes å videreutvikle samarbeidet med de viktigste brukerne av den forvaltningsrettede forskningen, i første rekke Fiskeri- og kystdepartementet, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet, fylkeskommunene, Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF), Kystverket og Direktoratet for naturforvaltning. Dette inkluderer effektive og egnede prosedyrer for distribusjon av relevante, kvalitetssikrede rapporter og publikasjoner fra instituttet til forvaltningen. Havforskningsinstituttets kunnskapsstøtteoppgaver etter matloven og dyrevelferdsloven følger av samarbeidsavtalen med Mattilsynet.

Havforskningsinstituttets forskning og forskningsoppdrag skal som hovedprinsipp ha et forvaltningsrettet formål, ikke næringsrettet. Havforskningsinstituttet må ikke påta seg

oppdrag fra næringslivet på områder der de kommer i konkurranse med Nofima. Når instituttet eventuelt utfører oppdrag for næringslivet, må dette skje på en slik måte at instituttets tillit som kunnskapsleverandør for forvaltningen ikke blir svekket.

5.1 Internasjonalt samarbeid

Det er særlig viktig å videreføre og styrke det gode forskningssamarbeidet med Russland, spesielt når det gjelder økosystemene i Nordøst-Atlanteren og i Barentshavet. Det skal vektlegges å utvikle og styrke samarbeidet med PINRO og VNIRO som hovedsamarbeidspartnere. Utveksling av forskere og studenter mellom Norge og Russland må stimuleres. Det bør i størst mulig utstrekning søkes ekstern finansiering til dette.

Samarbeid mot Nord-Amerika og EU, blant annet gjennom deltakelse i 7. rammeprogram for forskning, skal ha prioritet i det internasjonale forskningssamarbeidet.

Instituttet bes generelt arbeide for å videreutvikle det internasjonale samarbeidet knyttet til overvåking av våre viktigste havområder spesielt gjennom Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Det er viktig at overvåkingen nytter internasjonalt anerkjente metoder og at Havforskningsinstituttet er aktivt med i standardisering og utvikling av nye metoder. Det er viktig at Havforskningsinstituttet deltar aktivt i de relevante ekspertgruppene innen ICES.

Havforskningsinstituttet skal delta med fagstøtte for arbeidet i de internasjonale organisasjonene, NEAFC, NAFO, SEAFO, ICCAT og CCAMLR.

Havforskningsinstituttet skal bistå departementet i internasjonale havmiljøprosesser, og delta i miljøfora som Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Konvensjonen om handel med truede arter (CITES), grupper som er nedsatt under FNs generalforsamling gjennom havrettsresolusjonen, Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det Nordøstlige Atlanterhav (OSPAR) og Arktisk råd. Også gjennom Nasjonalkomiteen for polarforskning skal Havforskningsinstituttet fremme økt kunnskap om Arktisk.

Havforskningsinstituttets rolle i å utvikle effektive, forskningsbaserte forvaltningssystemer og institusjoner i utviklingsland skal videreføres på oppdrag av Utenriksdepartementet, NORAD og FAO.

Som en del av regjeringens Brasil-strategi, og som en oppfølging av tidligere inngåtte MOU, har FKD innledet samarbeid med det Fiskeri- og akvakulturdepartementet i Brasil. Formålet med samarbeidet er å utvikle en kunnskapsbasert og miljømessig bærekraftig fiskeri- og akvakulturforvaltning i Brasil, og i tillegg utvikle akvakultur i Amazonas-regionen.

Vi viser til tidligere brev med protokoll fra planmøte mellom norske og brasilianske fiskerimyndigheter i mars 2011 som beskriver samarbeidet nærmere.

Havforskningsinstituttet skal bidra til gjennomføring av tiltakene under programmet. FKD legger likevel til grunn at finansiering fra Utenriksdepartementet vil kunne dekke reiseutgiftene som underliggende institutter har knyttet til dette samarbeidet.

Departementet skal være orientert om deltakelse og det skal utarbeides referat fra møtene.

Norge har formannskapet i Nordisk ministerråd i 2012. Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde er forankret i Embedskomiteen for fisk og Arbeidsgruppen for fisk. Havforskningsinstituttet forventes å delta i relevante fora og prosesser for planlegging og gjennomføring av formannsprogramsprogrammet.

6. MØTER, RAPPORTERING OG BUDSJETTINNSPILL

6.1 Etatsmøter og fagmøter

Følgende etatsmøter er berammet for Havforskningsinstituttet i 2012:

	<i>Dato</i>	<i>Tid/sted</i>
Vårmøte	20. april	09.30-12.30 Oslo (FKD)
Høstmøte	26. november	10.00-13.00 Oslo (FKD)

Fiskeri- og kystdepartementet kommer tilbake til dagsorden for møtene.

For å styrke det faglige samarbeidet vil Fiskeri- og kystdepartementet videreføre ordningen med fagmøter mellom departementet og Havforskningsinstituttet.

6.2 Rapportering

6.2.1 Regnskapsrapportering

Innføring av periodisert virksomhetsregnskap og standard kontoplan for statlige virksomheter gjennomføres i tråd med føringer fra Direktoratet for økonomistyring.

6.2.2 Økonomi- og fagrapport per 31. juli

Instituttet skal innen 1. september 2012 levere en økonomi- og fagrapport med status per 31. juli 2012. Rapporten skal være relativt overordnet og fokusere på avvik i forhold til faglige og økonomiske mål, samt gi en status for framdrift i særlig viktige saker.

6.2.3 Årsrapport per 31. desember

Årsrapporten skal inneholde en vurdering av måloppnåelse innenfor hele instituttets virksomhet.

Vi ber om rapportering på personal- og kompetanseutvikling, samt lønns- og ansettelsespolitikk i årsrapporten. Vi viser for øvrig til de krav om rapportering som framgår av de enkelte avsnitt under pkt. 7.

Årsrapporten for 2012 skal sendes departementet innen 1. mars 2013. Den skal også sendes elektronisk innen samme frist til postmottak@fkd.dep.no.

6.3 Budsjettforslag

Oversikt over disponering av budsjetttramma for 2012 skal oversendes Fiskeri- og kystdepartementet innen 1. mars 2012.

Et helhetlig budsjettforslag for 2013 skal levers innen 1. mars 2012. Budsjettforslaget må inneholde forslag til mål og prioriteringer gitt en nullvekstramme. I tillegg må budsjettforslaget inneholde et forslag til prioriteringer ved hhv budsjettreduksjon på 4 pst. og en økning i tråd med satsingsforslaget.

Innspill til store satsinger for 2014 skal leveres innen 1. desember 2012. Store satsinger skal være forslag om større tiltak som er nødvendige for å nå virksomhetens mål, og som ikke kan dekkes gjennom omprioriteringer innenfor eksisterende ramme. Det skal gjøres en klar prioritering mellom satsingsforslagene, basert på vurderinger av risiko og vesentlighet for måloppnåelse.

6.4 Oversikt over rapportering og budsjettinnspill

Sak	Merknad	Frist for innsending
Disponering av budsjettet 2012	Ref. pkt. 6.3	1. mars 2012
Budsjettforslag for 2013	Ref. pkt. 6.3	1. mars 2012
Evt. innspill til revidert nasjonalbudsjett 2012	Ref. pkt. 2.2	1. mars 2012
Økonomi- og fagrappport per 31. juli 2011	Ref. pkt. 6.2.2	1. september 2012
Risikoanalyse	Ref. pkt. 2.1	1. september 2012
Evt. innspill til nysaldering av budsjettet for 2012	Ref. pkt 2.2	1. oktober 2012
Innspill til store satsinger for 2014	Ref. pkt. 6.3	1. desember 2012
Årsrapport for 2012	Ref. pkt. 6.2.3	1. mars 2013
Budsjettforslag for 2014	Ref. pkt 6.5	1. mars 2013

7. ORGANISERING OG ADMINISTRASJON

7.1 Styringsdialog og rollefordeling

Den formelle styringsdialogen i form av bestillinger skal foregå på ledernivå og ikke på saksbehandlernivå. Bestillinger og rapporteringer skal utarbeides skriftlig for å sikre etterprøvbarehet og kontroll.

7.2 Viderebruk av offentlige data

Etatene skal gjøre egnede og eksisterende rådata tilgjengelige i maskinlesbare formater. Dette gjelder informasjon som har samfunnsmessig verdi, som kan viderebrukes, som ikke er taushetsbelagte og der kostnadene ved tilgjengeliggjøring antas å være beskjedne (bortfall av inntekter ved salg av data anses som en kostnad). Formater og bruksvilkår må være i overensstemmelse med gjeldende retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data. Informasjon om hvilke rådata som er tilgjengelige, skal publiseres på virksomhetens nettside. Datasett som er fritt tilgjengelige i maskinlesbare formater, skal normalt registreres på nettstedet data.norge.no.

Etater som vurderer å etablere nye eller å oppgradere eksisterende publikumstjenester med utgangspunkt i rådata som ikke er taushetsbelagte, skal normalt gjøre disse rådataene offentlig tilgjengelige i maskinlesbare formater, dersom ingenting er til hinder for slik tilgjengeliggjøring av rådata. Før virksomheten eventuelt selv etablerer nye publikumsløsninger basert på rådata, må det vurderes om det er mer kostnadseffektivt å tilgjengeliggjøre rådata i maskinlesbare formater som grunnlag for at andre kan utvikle tjenester.

Det skal framkomme av årsrapporten hvilke data som er gjort tilgjengelige. Dersom publikumstjenester blir etablert uten tilgjengeliggjøring av rådata, skal dette begrunnes i årsrapporten.

7.3 Sikkerhet og beredskap

Instituttet må sørge for at det kommer på plass et relevant oppfølgingssystem for sivil beredskapsplanverk tilpasset virksomheten.

Vi legger til grunn at etatene gjennomfører tiltak for å imøtekomme de krav og regelverk som er stilt for informasjonssikkerhet. Tiltakene må tilpasses virksomhetens behov og det bes spesielt om at etatene vurderer om anerkjente standarder kan legges til grunn for dokumentasjon og oppfølging på informasjonssikkerhetsområdet. Oppfølgingsplanen som er laget og oversendt departementet skal iverksettes slik det er foreslått.

Det skal gjennomføres øvelser, utarbeides risiko- og sårbarhetsvurderinger der dette er relevant, samt at samfunns- og virksomhetskritisk ikt-infrastruktur skal kartlegges og sikkerhetsbrudd skal rapporteres. Det skal gjøres vurderinger av skjermingsverdige objekter i henhold til lovverket og veilederen fra NSM.

7.4 Innkjøp

Regelverket for offentlige anskaffelser skal følges og det skal finnes relevante rutiner og oppfølgingssystem.

7.5 Språk og kommunikasjon

Departementet og instituttet skal ha som mål at kommunikasjon brukes som et strategisk virkemiddel. Kommunikasjonsvirksomheten skal være aktiv, koordinert og helhetlig.

Departementet og instituttet skal sørge for at mållova med forskrifter blir fulgt. Regjeringen har innskjerpet kravet om minst 25 prosent nynorsk i utadrettet kommunikasjon som for eksempel offentlige dokumenter, pressemeldinger, nyheter og stillingsutlysninger. Vi understreker spesielt at kravene til nynorskbruk også følges opp på nettsidene.

Både på bokmål og nynorsk skal språket være klart og mest mulig tilgjengelig for allmennheten. Det gjelder også i de skriftlige bidrag som sendes departementet og som skal brukes i offentlige dokumenter.

Det skal rapporteres om arbeidet som blir gjort for å fremme bedre språkbruk (klarspråk) i den utadrettede virksomheten og det skal rapporteres om nynorskandelen i utadrettede dokumenter, pressemeldinger, nyheter og stillingsutlysninger.

Instituttet skal levere faktainformasjon fra sitt forvaltningsområde til nettstedet www.fisheries.no. Leveranser og oppdatering av egne saker skal skje i henhold til de tidsfrister som er avtalt i oppdragsbrev, og i henhold til vedtatt oppdateringsfrekvens.

7.6 Staten som arbeidsgiver

Instituttet skal legge vekt på god ledelse, organisering og styring. Ledere skal sette tydelige krav og sette pris på innsats og resultat. Arbeidsformene skal være prega av brukerorientering, åpenhet, effektivitet, kvalitet og medvirkning. Det skal være et systematisk opplegg for å lage og vedlikeholde lederholdninger og gode forvaltningsverdier som fremmer måloppnåelse og som sikrer et høyt faglig kompetansenivå. Plattform for ledelse i staten skal være grunnlaget for det som er nevnt. Det skal føres en inkluderende og stimulerende personalpolitikk.

7.7 Likestilling og diskriminering

Likestilling, herunder tilpasning for personer med nedsatt funksjonsevne, skal rapporteres inn til departementet etter det omfang og til de frister som vil bli gitt.

7.8 Prioritering av økt rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidet med inkluderende arbeidsliv

IA- avtalen krever at deltakende virksomheter skal forebygge og redusere sykefravær, styrke jobbnærvær og hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet. Virksomhetene skal sette aktivitets- og resultatmål for å redusere sykefraværet, øke sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne, og stimulere til at yrkesaktivitet etter fylte 50 år forlenges med seks måneder.

Regjeringen vil fra 2012 iverksette en jobbstrategi for å få flere unge arbeidssøkere med nedsatt funksjonsevne inn i arbeidslivet. De statlige virksomhetene skal prioritere å øke rekrutteringen av personer med nedsatt funksjonsevne og slik bidra til å realisere jobbstrategien.

Virksomhetene skal i årsrapporten systematisk beskrive sine aktivitets- og resultatmål, samt redegjøre for resultatoppnåelsen og de aktivitetene som støtter opp under denne. Rapporteringen skal inngå i en samlet oppsummering av resultatoppnåelsen som Fiskeri- og kystdepartementet skal sende til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet innen 1. april 2013.

7.9 Økning av antallet lærlinger i statsforvaltningen

Den enkelte virksomhet skal vurdere hvilke lærefag som kan være aktuelle for virksomheten. På bakgrunn av denne vurderingen bør det, innenfor virksomhetens rammer, legges til rette for inntak av lærlinger med mål om økning av antallet lærlinger sammenlignet med 2011. Hver virksomhet skal i årsrapporten rapportere om hvilke lærefag som vurderes som aktuelle, og antall lærlinger fordelt på lærefag. Det vises til PM 2011-06 *"Om oppfølging av arbeidet med å øke antallet læreplasser i statsforvaltningen og rapportering av lærlinger til Statens sentrale tjenestemannsregister (SST)."* Det vises for øvrig til Statens personallåndbok, kap.9.10 Særavtale om lønns- og arbeidsvilkår for lærlinger og lære kandidater i staten.

7.10 Utvikling i geografisk fordeling av statlige arbeidsplasser

Underliggende virksomheter skal i sine årsrapporter omtale statistikk over utviklingen i den geografiske fordelingen av arbeidsplasser i virksomheten.

Styringsdialogen med underliggende etater skal inkludere en gjennomgang av statistikken og eventuelle framtidige planer som kan påvirke utviklingen i lys av målene for statens lokaliseringspolitik. Denne gjennomgangen skal, der det er mulig, gjennomføres i løpet av første kvartal 2013 slik at relevant informasjon kan hensyntas i

KRD sin årlige informasjonsinnhenting fra fagdepartementene om endringer som kan ha betydning for lokalisering av arbeidsplasser og tjenesteproduksjon.

7.11 Infrastruktur

Fiskeri- og kystdepartementet vil sette i gang et arbeid for å se hvordan man kan få til et bedre samarbeide om bruk og utvikling av laboratorie- og havbruksinfrastruktur mellom institutter og av andre brukere. Departementet vil komme tilbake til dette i en egen prosess.

7.12 Brukerundersøkelser

Alle statlige etater skal innenfor rammen av budsjettet regelmessig gjennomføre brukerundersøkelser. Resultatene skal være offentlige. Instituttet skal i årsrapporten rapportere om de har gjennomført brukerundersøkelser og gjort dem offentlig tilgjengelige, ev rapportere om når slike undersøkelser vil finne sted. Departementet videresender rapporteringen samlet til FAD så snart som mulig i 2012.

Alle fellesføringene skal følges opp innenfor budsjetttrammen for 2012.

8. FULLMAKTER OG FORUTSETNINGER FOR BEVILGNINGENE

Eventuell omdisponering av midler fra driftsmidler til investeringer og mellom kapitler, og mulighet til å overskride driftsbudsjettet med inntil 5 pst. til investeringsformål mot en innsparing med et likt beløp i de tre påfølgende budsjetterminer, skal forelegges Fiskeri- og kystdepartementet. Søknader om merinntektsfullmakt skal gis en grundig forklaring og tas opp i eget brev til departementet innen 1. oktober 2012.

All kunnskapsstøtte, referansefunksjoner og faglig beredskap for Mattilsynet og Fiskeridirektoratet skal ytes med grunnlag i tildelingen til Havforskningsinstituttet. Instituttet bør så langt det er hensiktsmessig inngå nærmere avtaler med Fiskeridirektoratet og Mattilsynet om den forvaltningstøtten som skal ytes innenfor rammene som gis fra departementet.

Havforskningsinstituttet har for øvrig følgende fullmakter (dato for fullmaktsbrev i parentes):

- Fullmakt til å opprette og inndra stillinger (tildelingsbrevet for 1998). Fullmakten gjelder for Havforskningsinstituttet som forhandlingssted og kan ikke delegeres videre. Vi ber om å bli orientert dersom det blir aktuelt å inndra besatte stillinger.
- Avgjørelsesmyndighet til å gi utdanningspermisjon med lønn med varighet på inntil ett år (15.7.1996). Vi minner særskilt om reglene om pliktjeneste.
- Havforskningsinstituttet har etter § 2 i instituttets ansettelsesreglement fullmakt til å ansette i alle stillinger med unntak av administrerende direktør, som ansettes av Kongen. Instituttet har ansvar for at antall ansatte er tilpasset de til de til enhver til gjeldende bevilgninger.
- Fullmakt til å innvilge erstatning ved skade eller tap av private eiendeler. Det vises til Statens personalthåndbok, punkt 10.22 Erstatning til statsansatte ved skade på

eller tap av private eiendeler i forbindelse med tjenesten. Med bakgrunn i punkt 4 delegeres avgjørelsesmyndigheten i saker hvor det søkes om erstatning på inntil 20.000 kroner til etaten.

- Fullmakt til å behandle krav om erstatning på opptil 100 000 kroner mot staten på grunnlag av alminnelige erstatningsregler, gitt i brev av 11.1.1995, trekkes tilbake. Bakgrunnen for dette er at det er fastsatt nye retningslinjer for behandling av erstatningskrav mot staten, jf. Rundskriv G-03-2006. FKD har etter rundskrivet fullmakt til å utgiftsføre erstatningsutbetalinger. Ved mulige utbetalinger på over 2 mill. kroner skal Justisdepartementet varsles. Saker av prinsipiell betydning eller der det kan være tvil om den juridiske vurderingen, skal forelegges Regjeringsadvokaten. I erstatningssaker mot staten på grunnlag av alminnelige erstatningsregler innenfor den enkelte etats ansvarsområde, skal etaten foreta en juridisk vurdering av sakens erstatningsrettslige sider før saken forelegges departementer for avgjørelse.
- Fiskeri- og kystdepartementet delegerer fullmakten til å avgjøre dekning av flytteutgifter til/fra utlandet i henhold til Statens personalhåndbok punkt 10.6.4.
- Fullmakt til å avskrive fordringer som i hht. Kap. 5.4 i Bestemmelsene om økonomistyring i staten er uerholdelige eller avskrevet. Fullmakten gjelder i saker på inntil 200 000 kroner. Saker som gjelder større summer enn dette, skal forelegges departementet sammen med en grunngitt tilråding fra instituttet. Det forutsettes at virksomheten i årsrapporten, samt i de årlige forklaringene til statsregnskapet, innarbeider en oversikt over hvor mange fordringer som er Uerholdelige og avskrevet med beløp, begrunnelse samt en beskrivelse av hva som er gjort for å få fordringene dekket.

Med hilsen

Arne Benjaminsen
ekspedisjonssjef

Jartrud Steinsli
avdelingsdirektør

Kopi:
Riksrevisjonen (elektronisk)
Fiskeridirektoratet
Mattilsynet
Norges forskningsråd